

**ХУЛОСАИ ШУРОИ ДИССЕРТАТСИОНИИ 6D.КОА-062 НАЗДИ
ДОНИШГОҶИ (СЛАВЯНИИ) РОССИЯ ВА ТОҶИКИСТОН
АЗ РҶӢИ ДИССЕРТАТСИЯ БАРОИ ДАРӢФТИ
ДАРАҶАИ ИЛМИИ НОМЗАДИ ИЛМ**

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори Шурои диссертатсионӣ аз 21.06.2024, № 17

Барои сазовор донистани Садиқова Шукрона Карчаевна, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.06.02 – Идоракунии инноватсияҳо ва рақамикунонии равандҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ.

Диссертатсияи Садиқова Шукрона Карчаевна дар мавзӯи «Ташаккули муҳити институтсионалӣ-инноватсионии рушди сармояи инсонӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.06.02 – Идоракунии инноватсияҳо ва рақамикунонии равандҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ санаи 12 апрели соли 2024 бо суратмаҷлиси №15 Шурои диссертатсионии 6D.КОА-062 назди Донишгоҳи (славянии) Россия ва Тоҷикистон (734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯчаи М.Турсунзода, 30), ки дар асоси фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2022, таҳти №6 таъсис дода шудааст, барои ҳимоя қабул карда шуд.

Довталаби дараҷаи илмӣ Садиқова Шукрона Карчаевна, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, 24 январи соли 1985 таваллуд шудааст. Соли 2007 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси иқтисоди миллӣ бо дипломи “аълоҷӣ” хатм намудааст. Аз соли 2007 то ҳол дар вазифаи ассистенти кафедраи иқтисоди миллӣ ва бехатарии иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фаъолият менамояд.

Диссертатсия дар кафедраи иқтисоди миллӣ ва бехатарии иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ: Комилов Сирочиддин Чалалиддинович – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, профессори кафедраи назарияи иқтисодӣ ва иқтисоди ҷаҳони Донишгоҳи (славянии) Россия ва Тоҷикистон

Муқарризони расмӣ:

Усманова Туфа Ҷумаевна – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, мудири кафедраи назарияи иқтисодӣ ва иқтисоди рушди Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон;

Ҳамидова Сарвиноз Ҳамрабоевна – номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент, мудири кафедраи кори бонкии Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Гафуров».

Муассисаи пешбар – Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент Мирзоалиев Абдурашид Абдунабиевич таҳия шуда, дар ҷаласаи кафедраи менечмент ва маркетинг (бо суратҷаласаи №10, аз

31.05.24) муҳокима гардида, аз ҷониби ректори Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон, доктори илмҳои техникӣ, дотсент Назарзода Хайрулло Холназар 3-юми июни соли 2024 тасдиқ шудааст.

Муассисаи пешбар дар тақризи худ қайд кардааст, ки аҳаммияти илмӣ таҳқиқот дар тақвияти ҷанбаҳои назариявӣю методии ташаккули муҳити институтсионалӣ-инноватсионӣ рушди сармояи инсонӣ ҳамчун асосҳои услубӣ ва амалӣ хизмат карда метавонанд. Натиҷаҳо ва тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллиф имконият медиҳанд, ки донишҳои илмӣ оид ба ташаккули муҳити институтсионалӣ-инноватсионӣ рушди сармояи инсонӣ дар ҷумҳурӣ ва минтақаҳои алоҳидаи он мавриди таҳқиқ арзёбӣ карда шаванд.

Диссертатсияи Садиқова Шукрона Карчаевна ҳамчун кори илмӣ ба анҷомрасида маҳсуб ёфта, таркиб ва сохтори он бо тавсияву асосноккунӣ дар сатҳи баланди илмӣ-назариявӣ навишта шудааст. Аҳаммияти амалии таҳқиқот дар он инъикос меёбад, ки натиҷаҳои бадастовардаи диссертантро ниҳодҳои соҳавии давлатӣ, мақомоти идоракунии сатҳи давлатӣ, минтақавӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроияи давлатӣ метавонанд ҳангоми таҳияи концепсия ва барномаҳои рушди сармояи инсонӣ ва ташаккули иқтисодиёти инноватсионӣ истифода баранд.

Дар тақриз хулоса бароварда шудааст, ки диссертатсияи Садиқова Шукрона Карчаевна дар мавзӯи «Ташаккули муҳити институтсионалӣ-инноватсионӣ рушди сармояи инсонӣ», кори илмӣю таҳқиқотии мустақилона ба итмомрасида доништа шуда, ба талаботи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рисолаҳои номзадӣ аз рӯи ихтисос, ки бо «Низомномаи шурӯи диссертатсионӣ» ва «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ» муқаррар шуда, ва бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯӣ буда, муаллифи он Садиқова Шукрона Карчаевна барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.06.02 – Идоракунии инноватсияҳо ва рақамикунӣ равандҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ сазовор мебошад.

Автореферат ва мақолаҳои илмӣ ба таърифидаи унвонҷӯӣ таркиб ва муҳтавои асосии диссертатсияро дар бар гирифта, натиҷаҳои таҳқиқотро ҳамчун дастоварди нави илмӣ ҳисобидан мумкин аст.

Муҳимтарин интишороти муаллиф доир ба мавзӯи диссертатсия:

А) Интишорот дар маҷаллаҳои тақризшаванда, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудааст:

[1-М]. Садиқова, Ш.К. Человеческий капитал как фактор социально-экономического развития региона [Текст] / Ш.К. Садиқова // Вестник Таджикского национального университета. Серия социально-экономических и общественных наук. – Душанбе, 2017. – №2/2. – С.195-198. ISSN: 2413-5151.

[2-М]. Садиқова, Ш.К. Асосҳои назариявии инкишофи сармояи

инсонӣ дар минтақа [Матн] / Ш.К. Садиқова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2017. – № 2/7. – С.62-67. ISSN: 2413-5151.

[3-М]. Садиқова, Ш.К. Таҳаввулотҳои назарияи сармояи инсонӣ ва авомили муассир ба инкишофи он [Матн] / Ш.К. Садиқова, Ф.А. Маҷидова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2018. – №3. – С.47-52. ISSN: 2413-5151.

[4-М]. Садиқова, Ш.К. Сармояи инсонӣ ва такрористехсолии он: таҳаввул ва самти рушд [Матн] / Ш.К. Садиқова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2019. – №10-2. – С.113-118. ISSN: 2413-5151.

[5-М]. Садиқова, Ш.К. Мушкилоти сармояи инсонӣ ва такрористехсоли он дар тафаккури иқтисоди муосир [Матн] / Ш.К. Садиқова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2020. – №3. – С.45-49. ISSN: 2413-5151.

[6-М]. Садиқова, Ш.К. Инкишофи сармояи инсонӣ дар шароити иқтисодиёти инноватсионӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова, Д.А. Ҳодиев // Иқтисодиёти Тоҷикистон. – Душанбе, 2023. – № 4. – С.32-38. ISSN: 2310-3957.

[7-М]. Садиқова, Ш.К. Таъсири муҳити институтсионалӣ-инноватсионӣ ба инкишофи сармояи инсонӣ [Матн] / С.Ҷ. Комилов, Ш.К. Садиқова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2024. – № 1. – С.33-39. ISSN: 2413-5151.

Б) Интишорот дар дигар нашрияҳо:

[8-М]. Садиқова, Ш. К. Трансформация теории человеческого капитала [Текст] / Ш.К. Садиқова // Материалы республиканской научно-практической конференции на тему “Развитие экономики Таджикистана как фактор повышения благосостояния населения” (г. Душанбе, 9 декабря 2015 г.). – Душанбе: «Ирфон», 2016. – С.243-247.

[9-М]. Садиқова, Ш. К. Таҳаввулотҳои инкишофи назарияи сармояи инсонӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ ҳайати устодон ва кормандони ДМТ баҳшида ба ҷашни «25-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон. – Душанбе: «СИНО». – 2016. – С.261-262.

[10-М]. Садиқова, Ш.К. Нақши сармояи инсонӣ дар баландбардории самаранокии фаъолияти ширкат [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи “Муаммоҳои рушди босуботи иқтисодӣ-иҷтимоӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ: ҷанбаҳои миллӣ ва минтақавӣ” (ш. Душанбе, 21-22 декабри соли 2016). – Душанбе, Матбааи ДМТ, 2016. – С.211-214.

[11-М]. Садиқова, Ш.К. Таҳсилот - ҳамчун шакли сармоягузорӣ ба сармояи инсонӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ ҳайати устодон ва кормандони ДМТ

бахшида ба «20-солагии Рӯзи ваҳдати миллӣ» ва «Соли ҷавонон». – Душанбе, 2017. – С.223-224.

[12-М]. Садиқова, Ш.К. Маълумотноки ва таъсири он ба рушди иқтисодӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзуи “Самтҳои афзалиятноки рушди шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” (ш. Душанбе, 28 феввали соли 2017). – Душанбе: «Ирфон», 2017. – С.266-269.

[13-М]. Садиқова, Ш.К. Омилҳои рушди сармояи инсонӣ дар шароити иқтисодиёти фаросаноатӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ бахшида ба Даҳсолаи байналмилалӣ амал “Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028”, “Соли рушди сайёҳӣ ва хунарҳои мардумӣ”, “140-солагии Қаҳрамони Тоҷикистон Садриддин Айнӣ” ва “70-солагии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон”. – Душанбе, Матбааи ДМТ, 2018. – С.193-194.

[14-М]. Садиқова, Ш.К. Сармояи инсонӣ ҳамчун омили рушди фаъолияти соҳибкорӣ навоарӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзуи “Масоили мубрами рушди соҳибкорӣ муосир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” (ш. Душанбе, 20 октябри соли 2017). – Душанбе: «Ирфон». – 2018. – С.83-86.

[15-М]. Садиқова, Ш.К. Инкишофи сармояи инсонӣ бо истифода аз иқтидори илмӣ-инноватсионӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзуи “Муаммоҳои рушди босуботи иқтисодию иҷтимоӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ: ҷанбаҳои миллӣ ва минтақавӣ” (ш. Душанбе, 27-28 ноябри соли 2018). – Душанбе, Матбааи ДМТ, 2018. – С.409-413.

[16-М]. Садиқова, Ш.К. Ташаккул ва рушди сармояи инсонӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ бахшида ба «Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва хунарҳои мардумӣ (солҳои 2019-2021) ва 400-солагии Миробид Сайидои Насафӣ». – Душанбе, Матбааи ДМТ, 2019. – С.151-152.

[17-М]. Садиқова, Ш.К. Ҷойгоҳи сармояи инсонӣ дар иқтисоди инноватсионӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзуи “Муаммоҳои ташаккулёбӣ ва рушди иқтисоди рақамӣ дар шароити муосири Ҷумҳурии Тоҷикистон” (ш. Душанбе, 18 ноябри соли 2022). – Душанбе, Матбааи ДМТ, 2022. – С.163-167.

[18-М]. Садиқова, Ш.К. Ташаккули муҳити институтсионалии рушди сармояи инсонӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзуи “Дурнамои рушди менечмент ва маркетинг дар шароити иқтисодиёти рақамӣ” (ш. Душанбе, 22 ноябри соли 2022). – Душанбе, Матбааи ДМТ, 2022. – С.344-348.

[19-М]. Садиқова, Ш.К. Масъалаҳои омӯзиши сармояи инсонӣ дар иқтисодиёти инноватсионӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи

конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзуи “Ташаккули низоми идоракунии давлатӣ ва маҳаллӣ дар шароити рақамикунонии иқтисодиёт” (ш. Душанбе, 25 феввали соли 2022). – Душанбе, Матбааи ДМТ, 2022. – С.230-235.

[20-М]. Садиқова, Ш.К. Нақши сармои инсонӣ дар амалигардонии саноатикунони босуръат [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи байналмилалии илмӣ-амалӣ дар мавзуи “Саноатикунони босуръат ва масоили амалигардонии он дар Тоҷикистон” (ш. Душанбе, 17 феввали соли 2023). – Душанбе, Матбааи ДМТ, 2023. – С.352-355.

[21-М]. Садиқова, Ш.К. Ташаккул ва инкишофи кластерҳои илмию таълимӣ [Матн] / Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи байналмилалии илмӣ-амалӣ дар мавзуи “Бехатарии иқтисоди миллӣ: имкониятҳои рушд ва масоили иқтисоди рақамӣ” (ш. Душанбе, 31 октябри соли 2023). – Душанбе, Матбааи ДМТ, 2023. – С.291-296.

[22-М]. Садиқова, Ш.К. Ташаккули сармои инсонӣ дар шароити рақамикунонии равандҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ [Матн] / С.Ҷ. Комилов, Ш.К. Садиқова // Маводи конференсияи байналмилалии илмӣ-амалӣ дар мавзуи “Стратегияи тамаддуни пешвой дар асри XXI” (ш. Душанбе, 20 феввали соли 2024). – Душанбе, Матбааи ДМТ, 2024. – С.11-17.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳо ворид шудаанд:

1. Мирсаидов Аврор Бобоевич – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, муовини деректор оид ба илми Институти иқтисодиёт ва демографияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, бо чунин эрод:

- мазмун ва мундариҷаи автореферат боз ҳам бою ганӣ мегардид, агар муаллиф дар бораи роҳҳои ташаккулёбии муҳити институтсионалӣ-инноватсионии сармои инсонӣ ва истифодаи дастовардҳои он дар ҷумҳурии мо рақаму далелҳо оварда асоснок менамуд, ки мутаасифона айни ҳол ба назар намерасад.

2. Самандарзода Искандар Ҳусейн – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, профессори кафедраи таҳлили иқтисодӣ ва омили Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шохтемур, бо чунин эрод:

- дар автореферат таҳлил нагардидааст, ки самаранокии сармои инсонӣ дар корхонаҳои соҳаҳои пешбари иқтисодиёт (саноат ва кишоварзӣ) дар кадом сатҳ қарор доранд.

3. Бобочонов Даврон Дадоҷонович – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, муовини ректор оид ба илм ва инноватсияи Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон бо чунин эродҳо:

- муаллиф дар саҳифаи 17-и автореферати диссертатсия динамикаи шумораи кормандонро дар фаъолияти асосӣ (илмӣ-техникӣ) дар солҳои 2010-2022 таҳқиқ карда, таҳлил намудааст, ки шумораи кормандон дар фаъолияти асосӣ (илмӣ-техникӣ) тақрибан 20% кам шудааст. Мутаасифона дар чунин натиҷагирии таҳлил далелҳои ҳисобӣ ва асоснок гардонии чунин вазъият шарҳ дода нашудааст;

- дар саҳифаи 21-и автореферати диссертатсия унсурҳои кластери илмию таълимӣ, ки гуё аз муассисаҳои эҷодкунандаи дониш иборатанд, тавсиф гардидааст. Аммо номгӯй ва мувофиқати онҳо ба муҳити институтсионалӣ-инноватсионии рушди сармоияи инсонӣ шарҳ дода нашудааст.

4. Хайрзода Шукрулло Курбоналӣ – доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент, Ректори Донишгоҳи давлатии Данғара, бо чунин эрод:

- дар саҳифаи 24-и автореферат (расми 5) муаллиф нақшаи таҳиягардидаи такрористеҳсоли сармоияи инсонӣ дар шароити иқтисодиёти рақамиро мавриди таҳқиқ қарор додааст, ки албатта дар шароити пешрафти илмию техникӣ ва иқтисодиёти рақамӣ нақши назарраси худро иҷро менамояд. Аммо мавзӯ ва муҳтавои кории илмии мазкур ранги дигар мегирифт, агар муаллиф ҳамзамон дар ҳамин нақшаи тасвиргардида дар бораи алоқамандии ҳадафи чоруми стратегии рушди иқтисоди миллӣ, ки бо “саноатикунони босуръат” бахшида шудааст бо истифодаи оқилонаи сармоияи инсонӣ низ рақаму далелҳо оварда ҷой карда, асоснок менамуд.

Ҳамаи тақризҳо мусбат буда, қисме аз эродҳо хусусияти тавсиявӣ доранд.

Интихоби муқарризони расмӣ бо пешниҳоди комиссияи ташхисии Шурои диссертатсионӣ, инчунин бо мавҷудияти салоҳият ва мавқеи устувори онҳо дар доираи таҳқиқи масъалаҳои ташаккули муҳити институтсионалӣ-инноватсионии рушди сармоияи инсонӣ, мавҷудияти интишороти онҳо дар соҳаи мазкур ва қобилияти баҳодихӣ ба аҳамияти илмию назариявии диссертатсия, ҳамчунин бо розигии шахсии муқарризон барои пешниҳоди тақриз тасдиқ шудааст.

Интихоби муассисаи пешбар бо он асоснок карда шудааст, ки ҳайати устодону олимони Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон дар самти таҳқиқоти мавзӯи мазкур шинохташуда буда, имконоти баҳои воқеӣ додан ба арзиши илмӣ ва амалии диссертатсияро доранд.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар асоси таҳқиқоти илмӣ:

– муқаррароти назариявии механизми такрористеҳсоли сармоияи инсонӣ дар шароити гузариш ба иқтисодиёти инноватсионӣ мушаххас шудаанд, ки имкон медиҳад вазифа ва функцияҳои ниҳодҳои иқтисодиву иҷтимоии ташаккули қобилиятҳои инноватсионии захираҳои меҳнатӣ бо тавачҷуҳ ба талаботҳои иқтисодиёти инноватсионӣ муайян карда шуда, омилҳои таъсиррасон ба эҷоди муҳити мусоиди ниҳодии рушди сармоияи инсонӣ ошкор карда шаванд. Дар ин замина, нуктаи назари муаллиф дар робита ба мафҳуми сармоияи инсонӣ пешниҳод шудааст, ки онро ҳамчун маҷмӯи қобилиятҳои табиӣ ва ҳосилнамудаи (дар асоси таҳсилоти умумӣ ва махсус ва обутоби ҷисмонӣ) шахс таъриф менамояд, ки дар асоси сармоиягузорӣ ба раванди тафаккури эҷодии ӯ ҷиҳати ба роҳ мондани фаъолияти инноватсионӣ ташаккул меёбад;

– чанбаҳои методии ташаккули муҳити институтсионалӣ-инноватсионии тақрористеҳсоли сармояи инсонӣ бо таваҷҷуҳ ба мушаххас гардонидани принципҳои асосии сармоягузорӣ ба рушди он мушаххас шудаанд, ки имкон додаанд ду гурӯҳи принципҳои нав (принципҳои марбут ба сармоягузорӣ ба таҳкими муҳити институтсионалии тақрористеҳсоли сармояи инсонӣ ва принципҳои марбут ба сармоягузорӣ ба таҳкими фарҳанги инноватсия) пешниҳод гарданд, ки ба тақмили муҳити институтсионалӣ-инноватсионии рушди сармояи инсонӣ нигаронида шудаанд;

– муҳити институтсионалии тақрористеҳсоли сармояи инсонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо таваҷҷуҳ ба чанбаҳои илмию таълимии инкишофи он арзёбӣ гардида, чанбаҳои мусбат ва манфии он баҳогузорӣ шудаанд, ки имкон дод хусусиятҳои хоси робитаҳои амудӣ ва уфуқии ниҳодҳои мухталиф дар раванди тақмили тафаккури инноватсионии муҳассилин ошкор карда шуда, тазодҳои сохторӣ, меъёрӣ ва ташкилии ҷараёни ташаккул ва истифодабарии самараноки сармояи инсонӣ мушаххас гардад;

– чанбаҳои институтсионалии ҳамкориҳои мутақобилаи бозори хизматрасониҳои таълимӣ ва меҳнат дар раванди инкишофи сармояи инсонӣ таҳқиқ шуда, омилҳои муассир ба эҷоди коҳиши ҳамоҳангӣ байни муассисаҳои таълимӣ ва корхонаҳои истеҳсолӣ ҷудо карда шудаанд, ки баёнгари тафовути сатҳи омодамоии мутахассисон ба талаботҳои бозори меҳнат мебошад. Дар ин замина ба омилҳои “тафовути технологияи низоми таҳсил ва бозори меҳнат” ҳамчун сабаб ва натиҷаи ҳалалдор шудани тавозуни арза ва тақозо дар бозори меҳнат таъкид шуда, равишҳои методии ташаккули муҳити инноватсионии инкишофи сармояи инсонӣ, чун роҳи ҳалли масоили бавучудомада, пешниҳод гардидаанд;

– механизми институтсионалии ташаккули кластерҳои илмию таълимӣ ҳамчун муҳити мусоид ҷиҳати рушди инноватсионии сармояи инсонӣ коркард ва самтҳои асосии стратегияи ташаккули он дар асоси ба назар гирифтани хусусиятҳои сохтории кластери илмию таълимӣ ва инфрасохтори махсуси зерсистемаҳои инноватсионии минтақавӣ муайян карда шудаанд, ки роҳандозии он аз як тараф ба ташаккули тавонмандиҳои инноватсионии мутахассисон ва аз тарафи дигар, барои аз байн бурдани тафовутҳои тавозуни талабот ва пешниҳод дар бозори меҳнат мусоидат хоҳад кард;

– маҷмӯи тавсияҳо оид ба рушди сармояи инсонӣ дар раванди рақамикунонии иқтисоди миллӣ бо таваҷҷуҳ ба суръат бахшидан ба омузиши касбии кормандон, ҷорӣ намудани барномаҳои таълимии фарогир ва таъмини анғезаи омузиш байни муҳассилон пешниҳод гардида, консепсияи рушди сармояи зеҳнӣ дар асоси ташаккули муҳити институтсионалӣ-инноватсионӣ коркард шудааст.

- **фарзияи таҳқиқот** ба он асос ёфтааст, ки сармоягузорӣ ба сармояи инсонӣ бо таваҷҷуҳ ба ҳамкориҳои муассири институтҳои гуногун барои

ноил шудан ба нишондиҳандаҳои рушди инноватсионии иқтисоди миллӣ, бо назардошти фаъолсозии нақши омили инсонӣ дар татбиқи иқтисодии инноватсионии муассисаҳои таълимӣ дар асоси тақмили низоми таълим, тайёр кардан ва бозомӯзии кадрҳо, эҷоди афзалиятҳои рақобатӣ дар шароити иқтисодии рақамӣ, мусоидат хоҳад кард.

Аҳаммияти назариявии таҳқиқоти мазкур бо он асоснок карда мешавад, ки дар он:

- асосҳои назариявии таҳқиқоти диссертатсиониро дастовардҳои илмӣ ва нашрияҳои олимони ватанӣ ва хориҷӣ дар самти омӯзиши назарияи сармояи инсонӣ, иқтисодии инноватсионӣ ва иқтисодии институтсионалӣ ташкил медиҳад. Дар рафти омӯзиш санадҳои конунгузорӣ ва меъёри марбут ба инкишофи захираҳои меҳнатӣ, танзими бозори меҳнат, бозори хизматрасониҳои таълимӣ, идоракунии татбиқи принципҳои асосии иқтисодии инноватсионӣ ва амсоли он мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор гирифтанд;

- асоси методологии таҳқиқотро усулҳои умумии илмӣ, пеш аз ҳама равишҳои системавӣ, диалектикӣ, таърихӣ ва динамикӣ ташкил медиҳанд, ки имконияти баррасӣ намудани қонуниятҳои раванди рушди муҳити ниҳодии такрористехсоли сармояи инсониро фароҳам месозанд. Дар таҳқиқот усулҳои зерин истифода шудаанд: абстрактӣ-мантикӣ, таҳлилӣ, синтез, индуксия, дедуксия, таърихӣ, монографӣ, омӯрӣ, риёзӣ, сотсиологӣ ва ғ.;

- дар рисолаи мазкур вобаста ба натиҷаи таҳқиқотҳо ва таҳлили маводи ҷамъоваришуда масоили ташкили муҳити созгори институтсионалии рушди инноватсионии сармояи инсонӣ бо таваҷҷӯҳ ба талаботи иқтисодии рақамӣ омӯхта, муайян карда шудааст;

- дар ин радиқ услубу нишондиҳандаҳои арзёбии самаранокии рушди сармояи инсонӣ ва истифодаи оқилонаи он дар раванди қонегардонии талаботи иқтисодии инноватсионӣ мавриди тасниф ва асосноксозии илмӣ қарор дода шудааст;

- вобаста ба предмети таҳқиқот дар раванди коркард, таҳлил ва муқоисаҳои рақамҳо ва падидаҳои иқтисодӣ усулҳои мушоҳидабарӣ, муқоисавию арзёбии мантиқии мафҳум ва ҳодисаҳо, монографӣ, ҳисобию конструктивӣ, сотсиологӣ, анализу синтез, иқтисодию омӯрӣ мавриди истифода қарор дода шудаанд;

- аҳаммияти назариявии таҳқиқотро таҳияи назарияи сармояи инсонӣ дар шароити гузариш ба иқтисодии инноватсионӣ бо назардошти тағйироти институтсионалӣ муайян мекунад. Муқаррароти муайяни натиҷаҳои таҳқиқот назарияи идоракунии равандҳои инноватсионӣ дар иқтисодии муосир, навсозии илмию техникӣ ва ташкилии низомҳои иҷтимоию иқтисодӣ, инчунин усулҳо ва воситаҳои баҳодиҳии натиҷаҳои фаъолияти инноватсионӣ, рушди мутаносибро барои хизматрасониҳои таълимӣ ва бозори меҳнат.

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаби дараҷаи илмӣ дар амалия, чунин тасдиқ мегардад:

- муқаррароти асосӣ таҳқиқоти илмӣ дар он инъикос меёбад, ки натиҷаҳои комёбшударо тамоми ташкилот ва корхонаҳои давлатию хусусӣ метавонанд бо мақсади таъмини самаранокии натиҷаи фаъолияти инноватсионӣ ва мутобиқшавӣ ба раванди рақамикунонии фаъолият дар асоси мақсаднок истифодабарӣ ва таъмини такрористехсолии сармояи инсонӣ мавриди ситифода қарор диҳанд.

Натиҷаҳои таҳқиқоти илмиро ҳангоми таҳия ва татбиқи стратегияи миллии рушди сармояи инсонӣ, асосноккунии самтҳо ва арзёбии самаранокии рушди инноватсионии низомҳои иқтисодӣ, омилҳо, сохтор, самтҳо, роҳҳо ва механизмҳои ташкилию иқтисодии рақамикунонии соҳаҳои хоҷагии халқ, метавон истифода бурд. Натиҷаҳои таҳқиқот инчунин метавонанд ҳангоми омӯзиши фанҳои таълимии «Назарияи сармояи инсонӣ», «Менеҷменти инноватсионӣ», «Идоракунии рақамикунонии иқтисодиёт», «Иқтисоди институтсионалӣ» ва ғайра истифода шаванд.

- **натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ** методии анҷомдодашуда бо назардошти таъмини рушди сармояи инсонӣ ва такрористехсолии он дар қорҷубаи услуби ҳоси пай дар пайи илмӣ тавсияҳои судманди илмию амалӣ ҷиҳати ташкили муҳити созгори институтсионалӣ ва инноватсионӣ, ки имконияти ба таври максималӣ рушд бахшидани тавонмандии инсон ва истифодаи онро дар раванди истеҳсоли арзишҳои иқтисодӣ имкон медиҳад, омӯхта муайян карда шудааст.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки:

- **ғоя** дар асоси муқаррароти эътирофшудаи илми иқтисодӣ дар самти тақмили механизми рушди сармояи инсонӣ бо тавачҷӯх ба таъмини муҳити созгори институтсионалӣ-инноватсионӣ бо маводҳои маҷаллаҳои махсуси соҳавӣ, инчунин маълумоти маводи Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон ва барнома стратегияҳои Созмони байналмилалӣ меҳнат мавриди таҳқиқ мувофиқ мебошад;

- **назарияи асосӣ ва таҳлилҳо** бо санадҳои меъёрию ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Паёмҳо ва суҳанрониҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумотҳои расмӣ Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Стратегияи ҳифзи солимии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Стратегияи рушди саноат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Барномаи давлатии рушди таҳсилоти томактабӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2020-2025, Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Барномаи таълим ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2020-2030, Барномаи миёнамуҳлати рушди иқтисодӣ-иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025, ва бо дигар барномаҳои рушди соҳавию байнисоҳавии амалкунанда асоснок карда шудааст;

- истифодаи ғояи асосии диссертатсия ба ақидаи олимони классикии соҳаи иқтисодиёт, омӯзиши асарҳои олимони ватаниву хориҷӣ, таҷрибаи пешқадами давлатҳои хориҷӣ дар самти таҳқиқи ҷараёнҳои ташаккул ва рушди сармояи инсонӣ бо таваҷҷӯҳ ба ташкили ҳамгироии байниниҳодӣ дар шароити иқтисодиёти инноватсионӣ таъя мекунад;

- **коркарди** тавсияҳои илман асоснок:

1) муаллиф дар натиҷаи таҳқиқот тавсия медиҳад, ки муҳити институтсионалии тақрористехсолии сармояи инсонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон сатҳи зарурии рушди сармояи инсониро, ки қодир ба рақобат дар бозори меҳнати дохилӣ ва хориҷӣ бошад, таъмин намекунад. Рушди мутаносиби институтҳои асосии тақрористехсолии сармояи инсонӣ (оила, низоми маориф, тандурустӣ, давлат ва ғ.) бо сатҳи пасти ҳамкориҳои онҳо дар ташаккули тафаккури инноватсионии ҳомилини он монеъ мешавад. Вазъияти кунунӣ даҳолати давлатро дар самти фароҳам овардани муҳити институтсионалӣ-инноватсионии рушди сармояи инсонӣ дар ҷумҳурӣ тақозо менамояд. 2) Дар диссертатсия қайд шудааст, ки тағйироти институтсионалии низоми маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бештар бо таъсири омилҳои беруна алоқаманд буда, ба зарурати таъмини молиявии муассисаҳои таълимӣ ҷиҳати идомаи фаъолияти онҳо таъя менамояд. Инчунин, хусусияти хоси рушди соҳаи маориф дар даврони соҳибистиклолӣ дар шароити мавҷуд набудани сиёсати мақсаднок оид ба ташаккули сармояи инсонии босифат, ки метавонад омилҳои асосии рушди инноватсионии соҳаҳои иқтисоди миллӣ гардад, тавсия шудааст. 3) Муаллиф дар диссертатсия пешниҳод намудааст, ки самтҳои асосии рушди сармояи инсонӣ дар шароити дигаргунсозии низоми таҳсилоти олий ба танзими тамоюлҳои демографӣ, баланд бардоштани сатҳ ва сифати зиндагонии аҳоли, гузаштан ба таълими якумра, ташаккули шахсияти эҷодкор, ташкили механизмҳои самарабахши танзими фаъолияти кадрҳо, таъмини ҳаракати касбии сармояи инсонӣ, баланд бардоштани сифати муҳити зист, ҳифз ва такмил додани анъанаҳои фарҳангӣ, фароҳам овардани шароити бароҳати зиндагӣ, дастгирии суроғавӣ ба аҳоли барои расонидани кӯмаки иҷтимоӣ, таъмини таҳсилоти босифат ва дастрасӣ ба арзишҳои фарҳангӣ вобаста мебошанд. Бо дарназардошти ин ҳангоми таъмини рушди сармояи инсонӣ дар шароити шиддат гирифтани рақобат бояд ба эътибор гирифта шавад. 4) Дар натиҷаи таҳқиқоти мазкур қайд шудааст, ки муҳити инноватсионӣ муҳити касбии эҷодкориҳо буда, шартҳои зарурии он мавҷудияти фарҳанги инноватсионӣ мебошад. Мушкилот ва мураккабии мафҳуми «муҳити инноватсионӣ» доир ба шарҳи он бо маъноҳои ва равишҳои гуногун доираи васеи андешаҳо ба вучуд меорад. Дар баробари ин, фазои иҷтимоие, ки ба таври муайян ба вучуд меояд, рушди инноватсиониро бо таъмини манфиатҳои ҷамъият ва афроди ҷомеа тавъам месозад. Модели сохторӣ ва функционалии ташаккули муҳити инноватсионӣ, ки

дар кори диссертатсионӣ пешниҳод шудааст, инъикоскуннадаи дастрасӣ ба аҳдофи муҳимтарини ташаккули муҳити институтсионалӣ-инноватсионии рушди сармояи инсонӣ мебошад. 5) Ҳамзамон муаллиф пешниҳод менамояд, ки низоми ташаккул ва ҳифзи моликияти зеҳнӣ, ки баъди ба даст овардани Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба вучуд омадааст, дар ҳоли рушд ва такмилёбӣ аст. Ин низом ҳифзи дурусти ҳуқуқи моликияти зеҳнро таъмин намуда, қонунгузори амалкунандаро ба стандартҳои байналмилалӣ бояд мутобиқ месозад. Таҳлили вазъи муосир имкон медиҳад, ки ба воситаи асосии сиёсати давлатӣ дар самти истифода ва ҳифзи ҳуқуқи натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣ санадҳои меъёрии ҳуқуқие мебошанд, ки равандҳои инноватсиониро дар асоси муқаррароти Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қонунҳои соҳавӣ оид ба ҳифз ва истифодаи нерӯи зеҳнӣ танзим мекунанд. Вобаста ба ин дар раванди танзими давлатии чараҳои рушд ва истифодаи моликияти зеҳнӣ ба мавҷудияти заминаҳои меъёрию ҳуқуқӣ бояд таъкиқ намуд. 6) Дар диссертатсия хулоса ва тавсия шудааст, ки рақамикунонии иқтисоди миллӣ нисбат ба нишондиҳандаҳои сифатии ташаккули муҳити институтсионалӣ-инноватсионии рушди сармояи инсонӣ талаботи нав мегузорад. Иқтисоди рақамӣ таҷдиди низоми маорифро бо назардошти такмили ҳамкориҳои он бо дигар институтҳои тақриристеҳсолии сармояи инсонӣ, ки ба рушди ҷузъҳои зеҳнии он нигаронида шудааст, ҳамчун омили асосии ташкили низоми инноватсионӣ дар кишвар, тақозо мекунанд. Бо тавачҷӯх ба ин нуқтаи муҳим тавсия мешавад, ки тамоюли рушди фаъолияти инноватсионӣ ҳангоми ташаккули сармояи инсонӣ бояд мавриди назар қарор дода шавад.

Саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ дар он зоҳир мегардад, ки:

- дар ҳама марҳилаҳои диссертатсия, дар иҷрои нақшаи таҳқиқот, асосноккунӣ, ҷамъоварӣ, коркарди маводи назариявӣ ва методӣ муаллиф мустақилона қору фаъолият намудааст;

- муқаррароти асосии назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар шакли маъруза ва мақолаҳо дар конференсияҳои семинарҳои илмӣ ва илмию амалии байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ дар давраи солҳои 2016-2024 пешниҳод ва баррасӣ шудаанд;

- натиҷаҳо ва нуқтаҳои алоҳидаи кори диссертатсионӣ дар натиҷаи фаъолияти амалии Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Муассисаи давлатии «Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли», Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мавриди истифода қарор дода шудаанд;

- муқаррароти асосии диссертатсия дар 22 қори илмии муаллиф, аз ҷумла дар 7 мақола дар маҷаллаҳои (нашрияҳои) тақриршавандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таърифи расидаанд.

Дар маҷлис аз 21 июни соли 2024 шурои диссертатсионӣ барои сазовор донишмандии Садиқова Шукрона Карчаевна ба дараҷаи илмии

номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.06.02 – Идоракунии инноватсияҳо ва рақамикунонии равандҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ қарор қабул намуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ 8 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла 8 нафар оид ба тахассуси диссертатсияи баррасишаванда. Аз 8 нафар аъзо, ки ба шуро шомил буданд, овоз доданд: тарафдор – 8 нафар, муқобил – нест, бюллетенҳои безътибор – нест.

Муовини раиси шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор

 Амонова Д.С.

Котиби илмии шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент

 Раджабова И.Р.

21.06.2024.

Дурустии имзоҳои Д.С. Амонова ва И.Р. Раджабова-ро тасдиқ менамоем:

Сардори РК ДСРТ

А.А. Раҳимов